

ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ

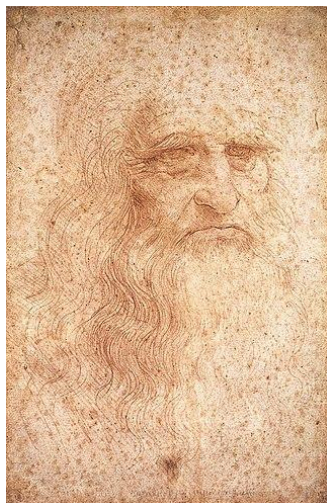

Όπως κάθε έργο τέχνης, έτσι και η **προσωπογραφία είναι προϊόν της εποχής της και μέσα από μία προσωπογραφία μπορούμε να αντλήσουμε πολλές πληροφορίες**. Διαχρονικά στην ιστορία της τέχνης η προσωπογραφία (ατομική ή ομαδική) κατέχει μία σημαντική θέση.

Οι λόγοι δημιουργίας μίας προσωπογραφίας ποικίλουν ανάλογα με την εποχή (περίοδο) που δημιουργήθηκε και τους σκοπούς που εξυπηρετούσε. Επίσης σημαντικό είναι και το τι ήθελε ο ίδιος ο καλλιτέχνης να πετύχει μέσα από τη δημιουργία μίας προσωπογραφίας, ποιοι ήταν δηλαδή οι προσωπικοί του στόχοι ως δημιουργού.

Γενικά, **ένα πορτραίτο μπορεί να δημιουργήθηκε για δημόσιους ή θρησκευτικούς λόγους** (π.χ. πορτραίτα αξιωματούχων του κράτους ή της εκκλησίας, πορτραίτα αγίων, εικόνες Φαγιούμ, κ.τ.λ.), για κοινωνικούς

λόγους (πορτραίτα σημαντικών προσωπικοτήτων μίας κοινότητας) ή ακόμα για καθαρά προσωπικούς καλλιτεχνικούς λόγους του δημιουργού (από απλή παρατήρηση μέχρι πειραματισμούς στον τρόπο έκφρασης και δημιουργίας του καλλιτέχνη, πορτραίτα οικείων ή προσφιλών προσώπων). Έτσι η σημασία και ο ρόλος της προσωπογραφίας πολλές φορές, πέρα από την παράσταση ή την αναπαράσταση μιας φυσικής ομοιότητας με τον εικονιζόμενο, μπορεί να παρουσιάζει και κοινωνικό, προσωπικό, πολιτικό ή θρησκευτικό ενδιαφέρον.

Με την ανακάλυψη της φωτογραφίας (αρχές 19ου αι.), της νέας αυτής τεχνικής αποτύπωσης του ορατού, ανατρέπεται η πορεία της ζωγραφικής. Η φωτογραφία στέρησε από τη ζωγραφική έναν από τους κυριότερους λόγους ύπαρξής της, που ήταν η αναπαραστατική της ικανότητα. Ως εκ τούτου, η ζωγραφική έπρεπε να επαναπροσδιορίσει το ρόλο και τον σκοπό της ύπαρξής της. Για το λόγο αυτό, η αναπαράσταση μίας εξωτερικής πραγματικότητας δεν αποτελούσε πλέον το ζητούμενο για τους καλλιτέχνες.

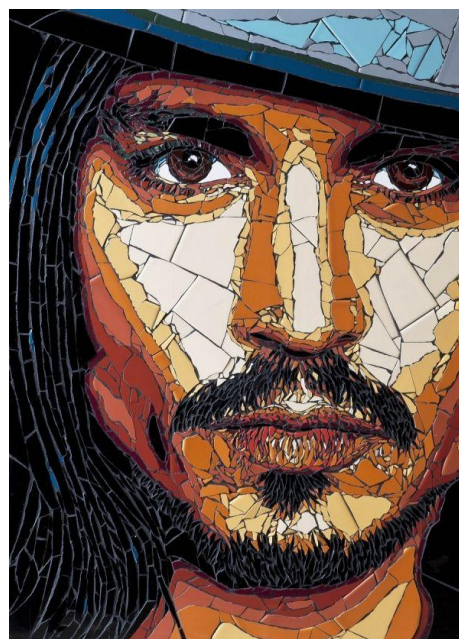
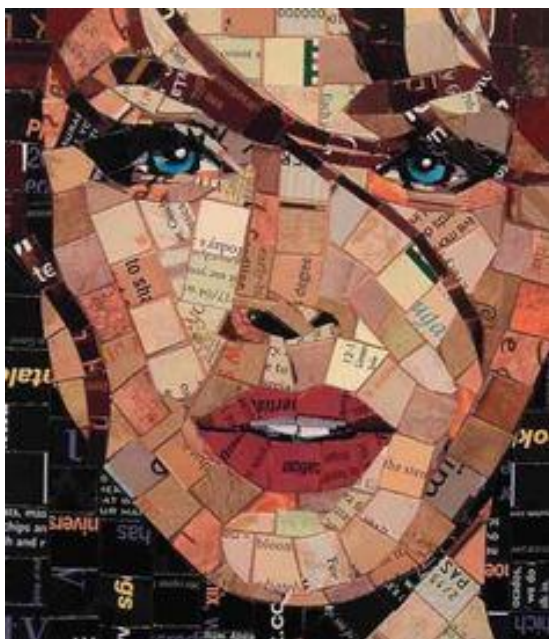

Θέματα και αντικειμενικές έννοιες όπως **ομοιότητα, πιστότητα, ορατό, ρεαλιστικό** αντικαταστήθηκαν ή συνυπήρχαν πλέον με καθαρά **υποκειμενικά στοιχεία** (εσωτερικότητα, ψυχισμός, πνευματικότητα).

Έτσι, μία προσωπογραφία, εκτός από την παράσταση του εικονιζόμενου και του ορατού, μπορεί πλέον να μας αποκαλύψει και στοιχεία που άπτονται του νοητού και του πνευματικού. Γενικά όμως, από τον τρόπο που ζωγράφισε ένας καλλιτέχνης μία προσωπογραφία (τεχνική, σχέδιο, υφή, χρώμα, χώρος), μπορούμε να μάθουμε για τις επιρροές που δέχτηκε ως δημιουργός, τις τάσεις στην τέχνη την εποχή του (κινήματα, στυλ κτλ) ακόμα και για το κοινωνικό, ιστορικό και φιλοσοφικό υπόβαθρο την περίοδο που έζησε και δημιούργησε. **Επίσης, μπορούμε να αντλήσουμε πληροφορίες σχετικά με τη δομή της κοινωνίας, τα ήθη και τα έθιμα.** Ρούχα, κομμώσεις, κοσμήματα και αντικείμενα μπορούν να μας κατατοπίσουν σχετικά με την κοινωνική δομή της εποχής ή ακόμα και για τις τάσεις της μόδας.

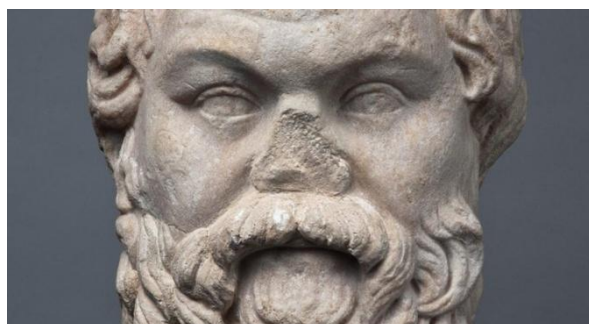

Συμπερασματικά: Η Προσωπογραφία ως αυτοσκοπός, σε αντίθεση με τη γενικότητα της ζωγραφικής, είναι κατά κύριο λόγο η εύστοχη απεικόνιση ενός προσώπου σε ζωγραφικό πίνακα, σε φωτογραφία, ή με τη γλυπτική, ή άλλη καλλιτεχνική τέχνη, αλλά παράλληλα και η απεικόνιση της προσωπικότητας, των συναισθημάτων και του ψυχικού κόσμου του προσώπου που απεικονίζεται όπως το αντιλαμβάνεται ο δημιουργός.

Στην Ιστορία

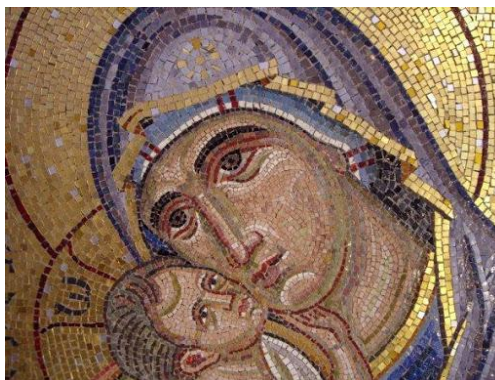
Η προσωπογραφία ήταν ευρύτατα διαδομένη στους **αρχαίους Έλληνες και τους Ρωμαίους**. Ονομαστές στην αρχαιότητα, για τον ρεαλισμό και την τεχνική τους αρτιότητα ήταν οι προσωπογραφίες του **Αρχέλαου**, του **Αντίγονου** του Μονόφθαλμου, όπως και η απεικόνιση του Μεγάλου Αλεξάνδρου από τον ζωγράφο **Απελλή** (380/370 π.Χ).

Σύμφωνα με τον Πλίνιο, ο Μέγας Αλέξανδρος ζήτησε από τον Απελλή να φιλοτεχνήσει μία προσωπογραφία της παλλακίδας Καμπάσπης και εκείνος την ερωτεύτηκε. Ο πίνακας εντυπωσίασε τόσο τον Αλέξανδρο ώστε αργότερα την παραχώρησε ως δώρο στο ζωγράφο. Κατά τον Πλίνιο **μία προσωπογραφία του Μέγα Αλεξάνδρου**, που φιλοτέχνησε ο Απελλής δεν άρεσε στον βασιλέα. Το άλογο του Αλέξανδρου, βλέποντας την προσωπογραφία του Αλεξάνδρου χλιμίντρισε, και ο Απελλής με θάρρος είπε "*Βασιλιά, το άλογο από τέχνη ξέρει καλύτερα από εσένα*".

Στα **χριστιανικά χρόνια** η τέχνη της προσωπογραφίας παραμελήθηκε, για να ξαναεμφανιστεί το 13ο αιώνα στην Ιταλία, με πρωτοπόρο το Φλωρεντινό ζωγράφο **Τζιότο**. Γρήγορα διαδόθηκε στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες και χαρακτήρισε όλους τους επόμενους αιώνες.

Η εξέλιξη της **προσωπογραφίας** το 15ο αιώνα ήταν σημαντική, ζωγράφοι όπως οι Φλαμανδοί **Βαν Αικ** και **Μέμλιγκ**, ο Γάλλος **Φουκέ**, οι Ιταλοί **Μπελίνι**, **Μποτιτσέλι**, **Πιέρο ντέλλα Φραντσεσκα** και ο Πορτογάλος **Γκονσάλβες** έδωσαν αριστουργήματα του είδους.

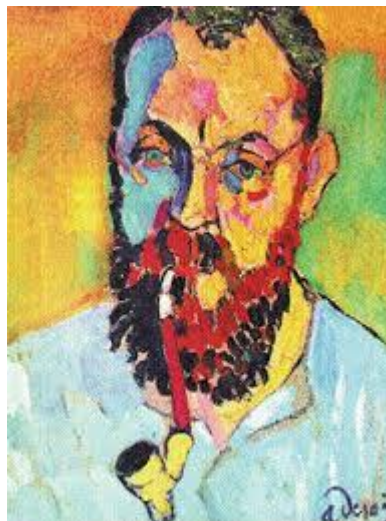
Ο 16ος αιώνας σφραγίστηκε από τα έργα σπουδαίων καλλιτεχνών όπως του **Ραφαήλ**, του **Τιτσιάνο**, του **Λεονάρντο ντα Βίντσι**, του **Βερονέζε**, του **Τιντορέττο** στην Ιταλία, του **Κράναχ** και του **Ντύρερ** στη Γερμανία και του **Ελ Γκρέκο** στην Ισπανία. Παράλληλα διάφοροι Ευρωπαίοι ηγεμόνες, όπως ο Φραγκίσκος Α΄ της Γαλλίας, η Αικατερίνη των Μεδίκων και διάφοροι Ιταλοί μεγιστάνες, υποστήριζαν αυτή την τάση και απέκτησαν αξιόλογες συλλογές προσωπογραφιών.

Τον 17ο αιώνα η τέχνη της προσωπογραφίας απέκτησε καθαρά πνευματικό χαρακτήρα. Οι καλλιτέχνες έστρεψαν την προσοχή τους στην απόδοση των εσωτερικών στοιχείων του ατόμου, αγνοώντας τα εξωτερικά χαρακτηριστικά. Σημαντικοί εκπρόσωποι του αιώνα αυτού ήταν ο **Βαν Ντάικ**, ο **Βερμέερ**, ο **Ρούμπενς**, ο **Ρέμπραντ**, ο **Βελάσκεθ** και ο **Μουρίλο**.

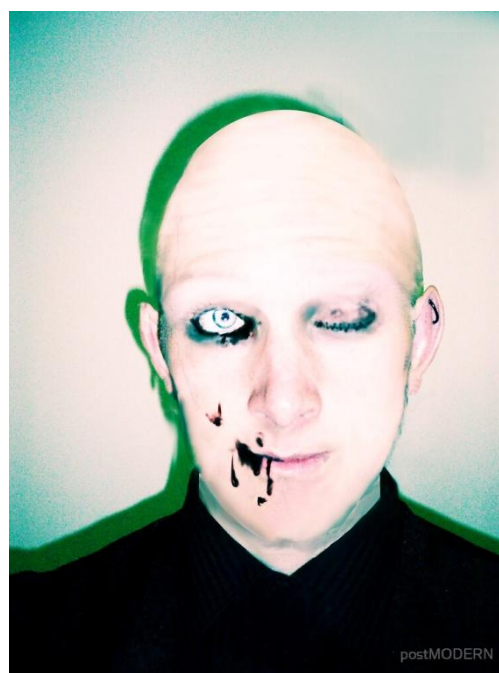
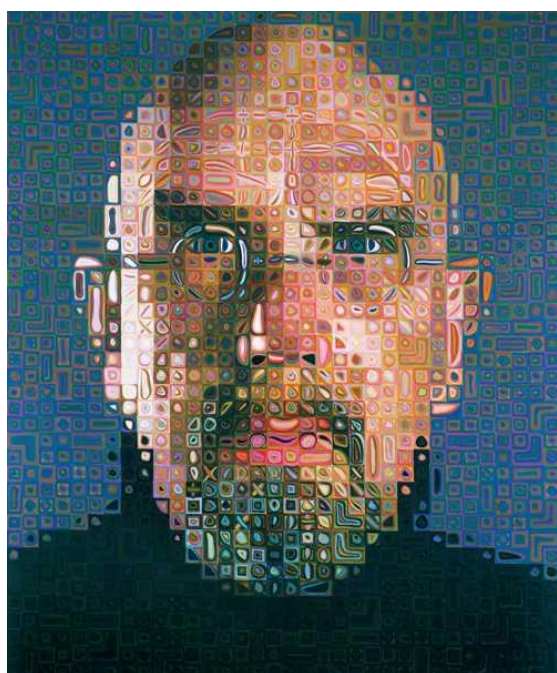
Τον 18ο ο Φραγκονάρ, ο Μπουσέ και ο Ντέφρεγκερ του Ροκοκό κινήματος κατάφεραν να απογειώσουν τη τέχνη με το απαράμιλλο στυλ τους, για να φτάσει σε ένα ιδανικό «εξεζητημένο» αποκορύφωμα κατά τον 19^ο αιώνα με τα έργα δημιουργών όπως ο Βαν Γκογκ, ο Γκωγκέν, ο Πισαρό, ο Κουρμπέ και άλλων διάσημων του ιμπρεσιονιστικού και νεοκλασικιστικού κινήματος –χώρια τα θαυμαστά έργα προσωπογραφιών των Προ~ραφαηλιτών όπως εκείνα του Ροσέτι.

Ο 20^{ος} αιώνας, παρά τη συντριπτική κυριαρχία της φωτογραφίας και πλέον μπαίνοντας στην «εποχή της εικόνας», χάρη την αλματώδη ανάπτυξη της τεχνολογίας (φωτογραφικές μηχανές, τηλεόραση, κινηματογράφος, βίντεο, ιντερνέτ, κ.τ.λ.), η MONTEPNA TEXNH δεν άφησε την ευκαιρία να πάει χαμένη –αξιοποιώντας ακριβώς αυτά που είχε να προσφέρει η ίδια η τεχνολογία.

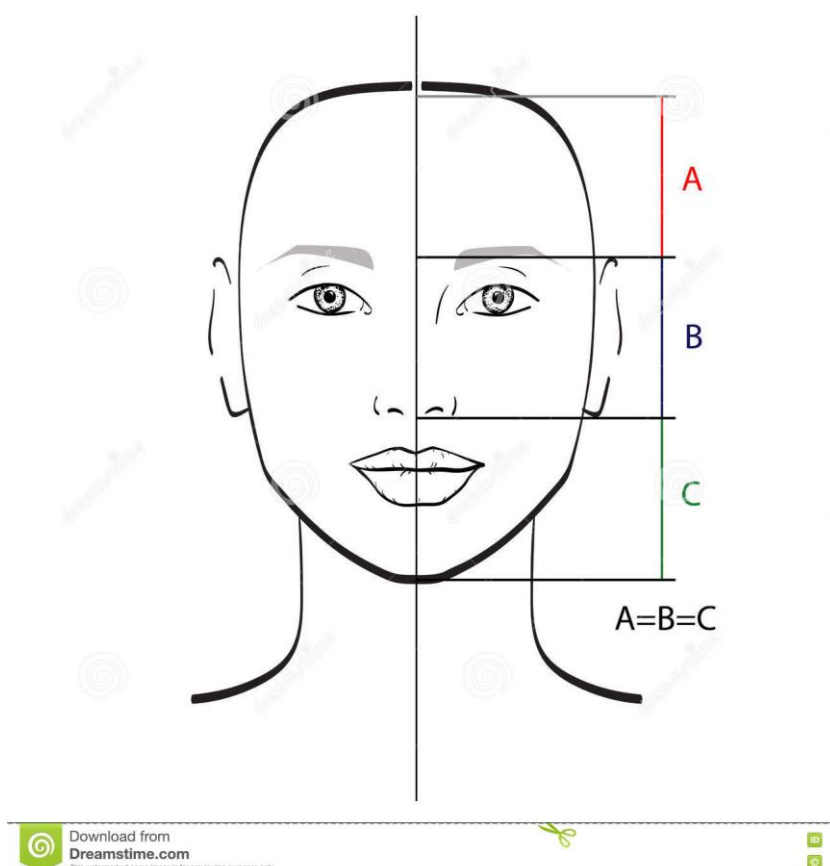

Αρχής γενομένη με τον Άντυ Γουόρχολ με τις απίθανες πολυχρωματικές φώτο του που καθόρισαν κατά πολύ το στυλ και την ιδέα της **POP ART**, όπως και οι δουλειές των **Τζιαν Μίτσελ Μπασκιά, Χόπερ, Νέγκζιστ**, κ.α., φτάνοντας μέχρι και τις βασανιστικές περφορμάνς της **Μαρίνα Αμπράμοβιτς** και τους βιντεο-πειραματισμούς του **Νουμ Παικ** (video-art).

ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑΣ

Η τεχνική της προσωπογραφίας αφορά ποικίλα ζητήματα, με σημαντικότερο αυτό της ΑΝΑΛΟΓΙΑΣ. Είναι βασικά, μια τέχνη της αναλογίας –εδώ του προσώπου:

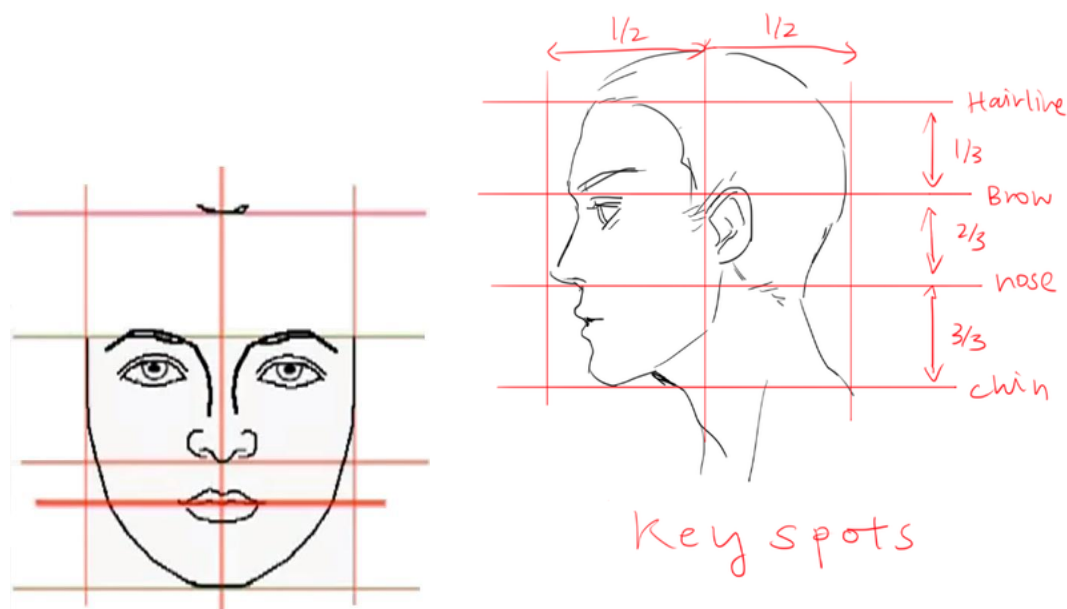

Οι περισσότεροι προσωπογράφοι χωρίζουν το πρόσωπο σε 3 ισομερή τμήματα, ας πούμε: **Από την κορυφή ως το μέτωπο το τμήμα Α**, από τα φρύδια ως την άκρη της μύτης το **τμήμα Β** και από την άκρη της μύτης ως το πηγούνι το **τμήμα Γ**.

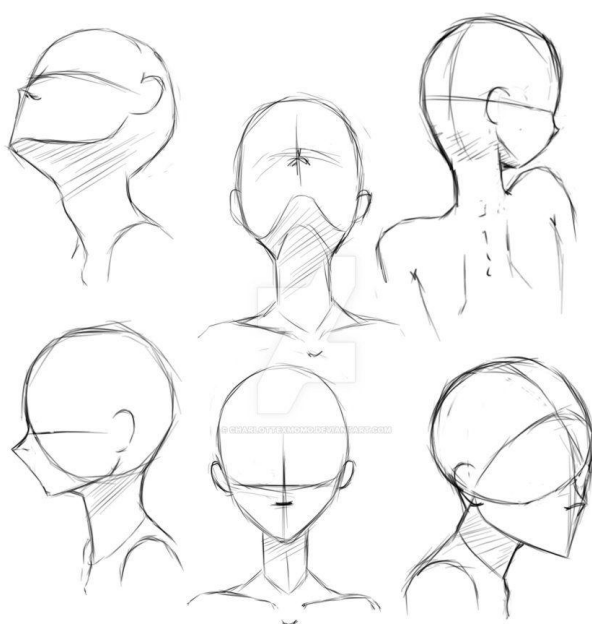
Ουσιαστικά έχουμε $A=B=C$, με μια επιφύλαξη: δεν είναι όλα τα πρόσωπα τα ίδια στις αναλογίες τους, καθώς σημαντικό ρόλο παίζουν κι άλλοι παράγοντες (π.χ. ηλικία, φύλο, τύπος). Και στο σημείο αυτό, τονίζουμε την αξία που έχει η **προσεκτική παρατήρηση** του μοντέλου προσώπου που έχουμε μπροστά μας (εφόσον δεν σχεδιάζουμε ένα φανταστικό πρόσωπο/άτομο).

Αναλόγως υπολογίζουμε και τα υπόλοιπα μέρη του προσώπου, **αναλόγως πως το τοποθετούμε** (προφίλ ή ανφάς) προς μελέτη σχεδίου.

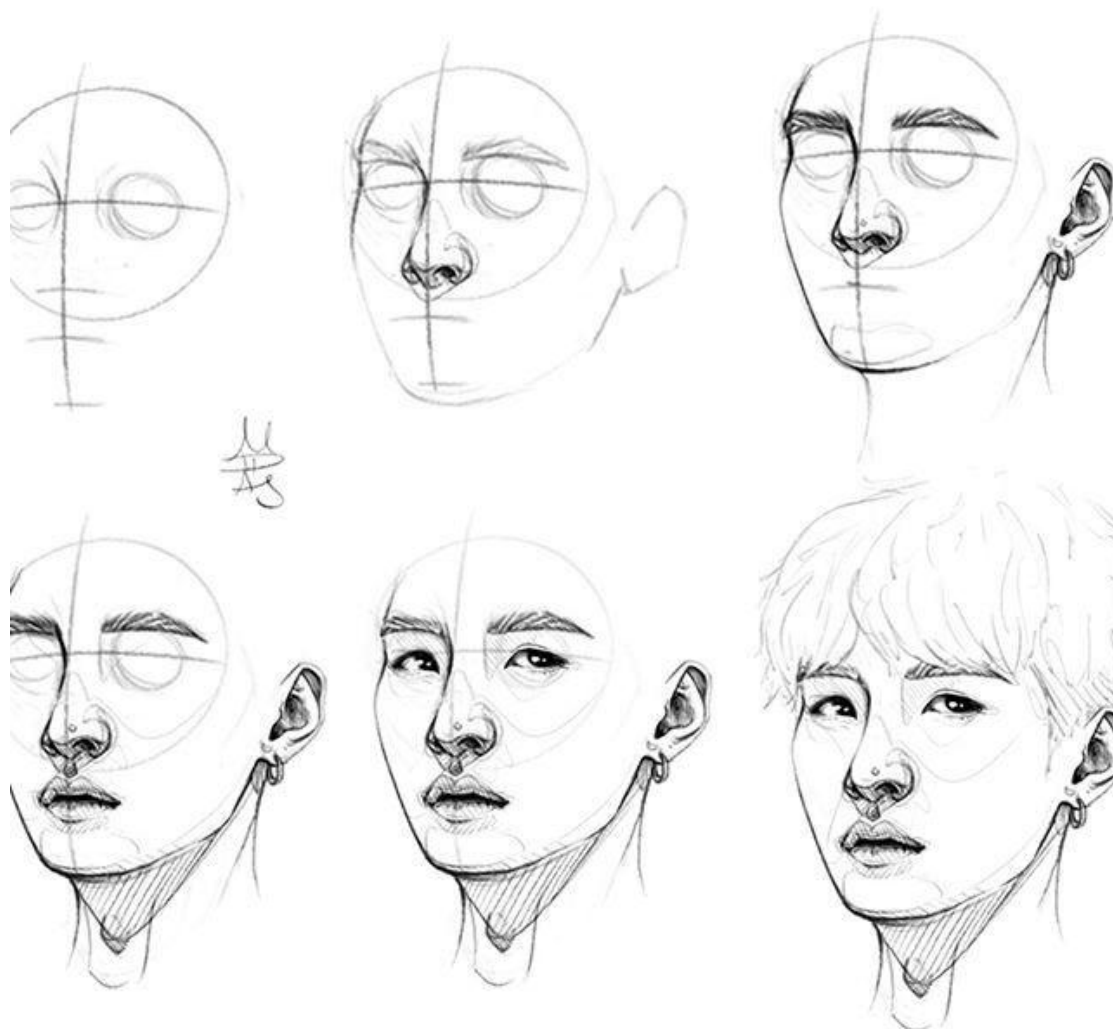
Ανφάς συνήθως υπολογίζουμε ισομερώς π.χ. $\frac{1}{2}$ **προς** $\frac{1}{2}$ **οριζοντίως** και $\frac{1}{3} - \frac{2}{3} - \frac{3}{3}$ **καθέτως**. Πάντα λαμβάνοντας υπόψη μας τυχόν αποκλίσεις λόγω τύπου προσώπου που έχει το συγκεκριμένο μοντέλο:

Έχοντας τα παραπάνω στο νου μας, μπορούμε να πειραματιστούμε μετά και «**γυροσκοπικά**» (δηλ. *σχεδιαστική μελέτη του προσώπου από διαφορετικές θέσεις*). Είναι ενδιαφέρον διότι έτσι διαπιστώνουμε τη ποικιλία ζητημάτων που μπορεί να προκύψει από μια εκ νέου θέση του μοντέλου προσώπου σχεδιαστικά:

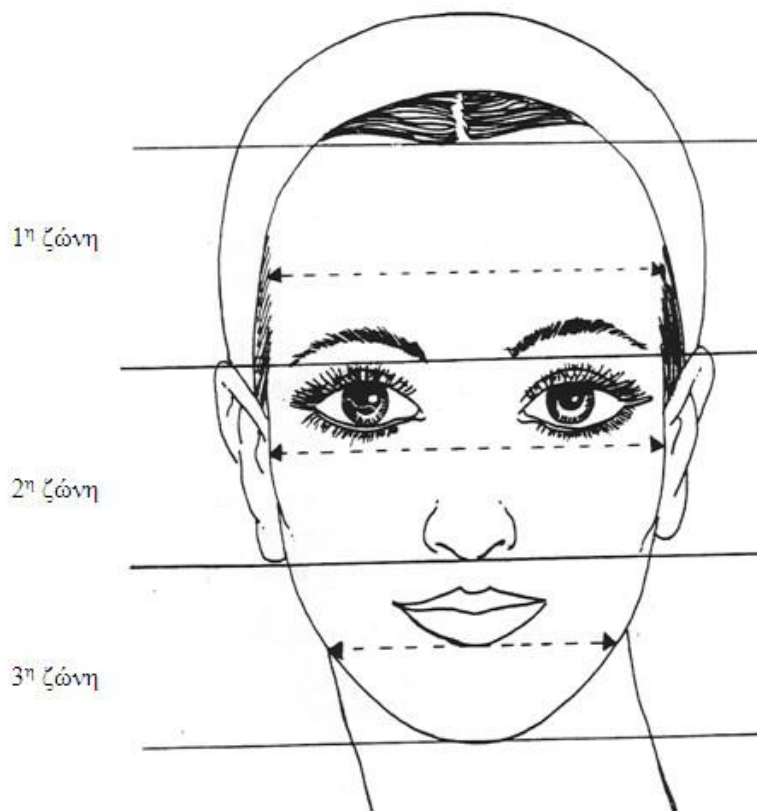

Όταν αποφασίσουμε τη θέση προσοχής του προσώπου, προχωράμε στις λεπτομέρειες και σχεδιαστικές λύσεις των **χαρακτηριστικών** (σημείων) π.χ. μάτια, μύτη, στόμα, μέτωπο, αυτιά, κ.τ.λ..

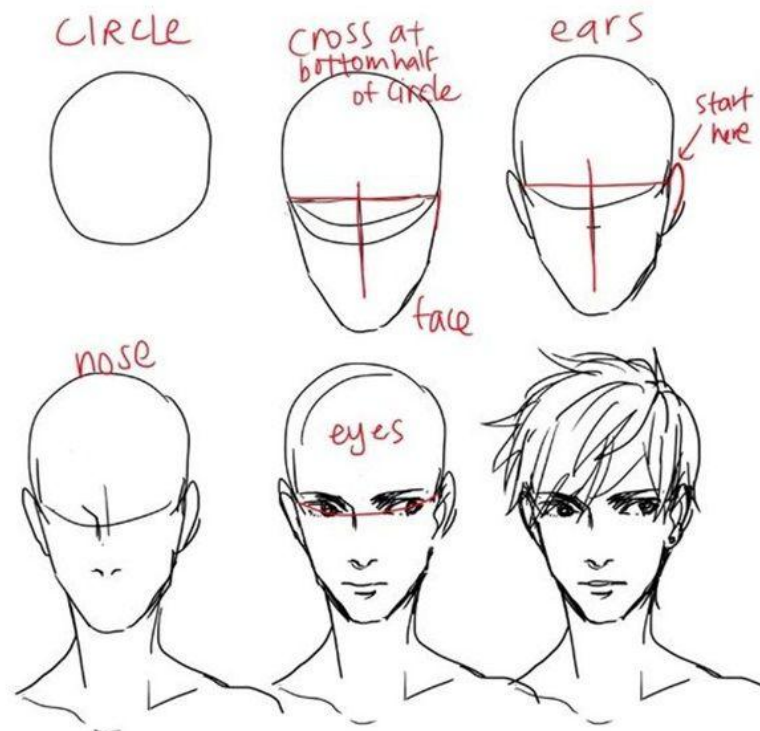

Οποσδήποτε, στο σημείο αυτό, ρόλο παίζει η εξάσκηση που ρίχνουμε στο σχέδιο μας, καθότι εδώ προσέχουμε τη **χρήση των στοιχείων γραφής** (που σε πρώτη φάση δεν πρέπει να είναι υπερβολικά «φορτωμένα» - καλύτερα να επιλέξουμε εξ αρχής τις λιτές γραμμές που μπορούν να καθορίζουν τα χαρακτηριστικά του μοντέλου).

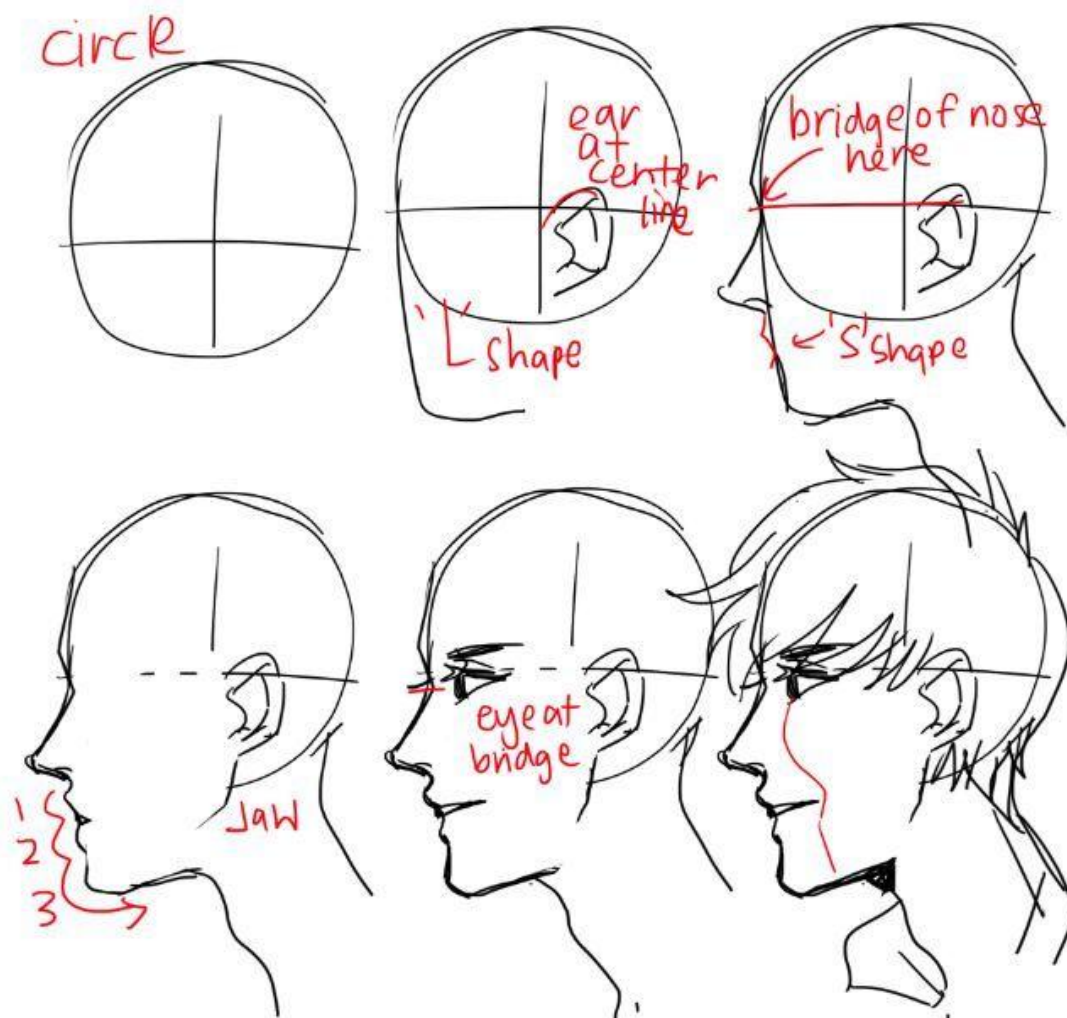
Αφού εστιάσουν στις **διαστάσεις αναλογιών των χαρακτηριστικών**, οι περισσότεροι σχεδιαστές προτιμούν να ξεκινήσουν από τα **μάτια**, μετά τη **μύτη** και τέλος το **στόμα**. Δεν είναι απαραίτητος ο σχεδιασμός του με αυτή τη σειρά αποκλειστικά, αφού εναπόκειται στην ιδιαιτερότητα προσοχής του ίδιου του σπουδαστή σχεδίου πως θα κινηθεί καλύτερα.

Όταν σχεδιάζουμε τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (μάτια –μύτη- στόμα) προσέχουμε οι αναλογίες τους να εντάσσονται «συμφωνώντας» με τις εκάστοτε **σχεδιαστικές ζώνες** (Α/1 –β/2 –γ/3).

Με τη διαρκή εξάσκηση και εμπειρία που αποκτάμε στο σχέδιο μας, είναι ευκολότερο να προχωρήσουμε σε πιο σύνθετα πράγματα:

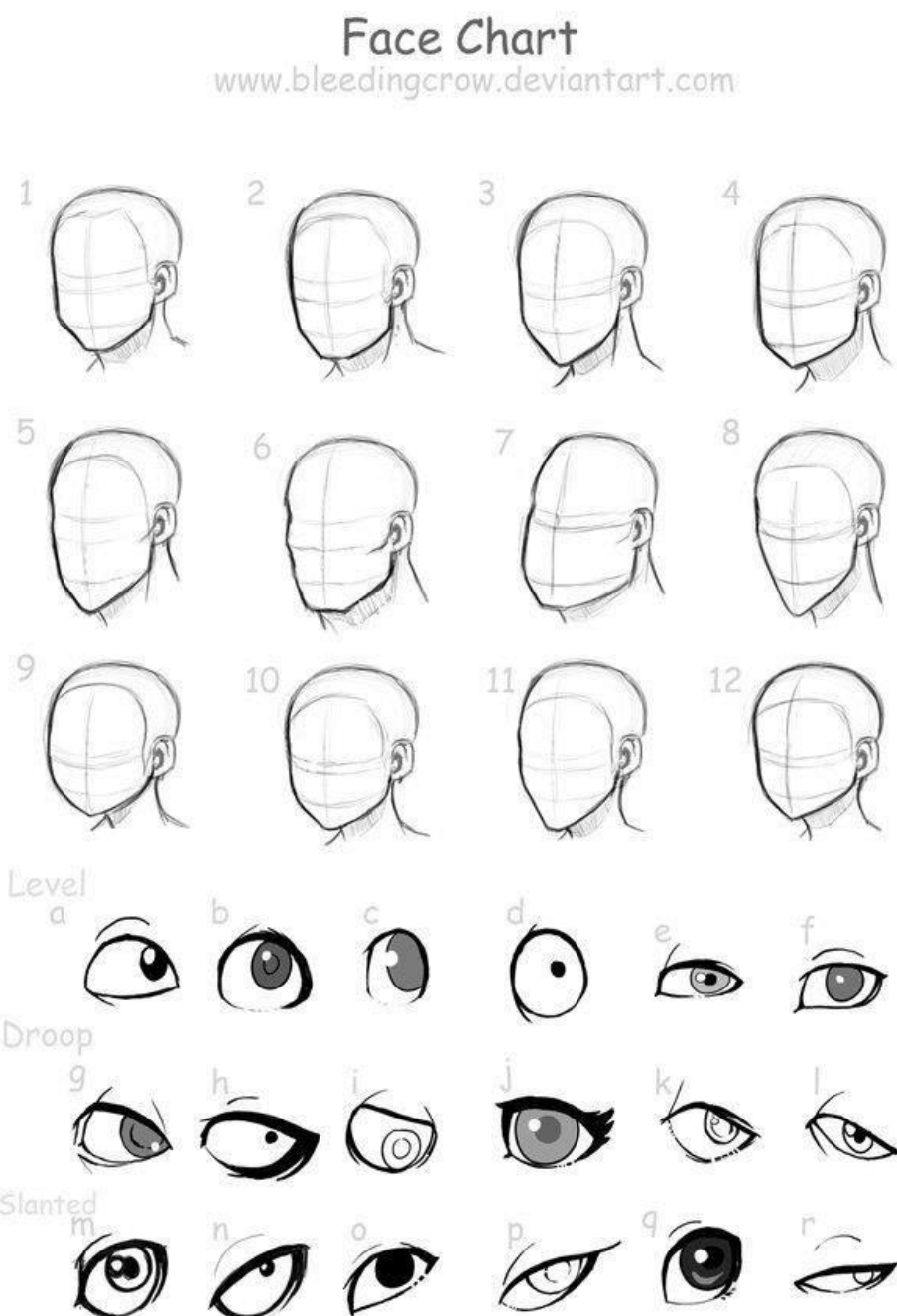

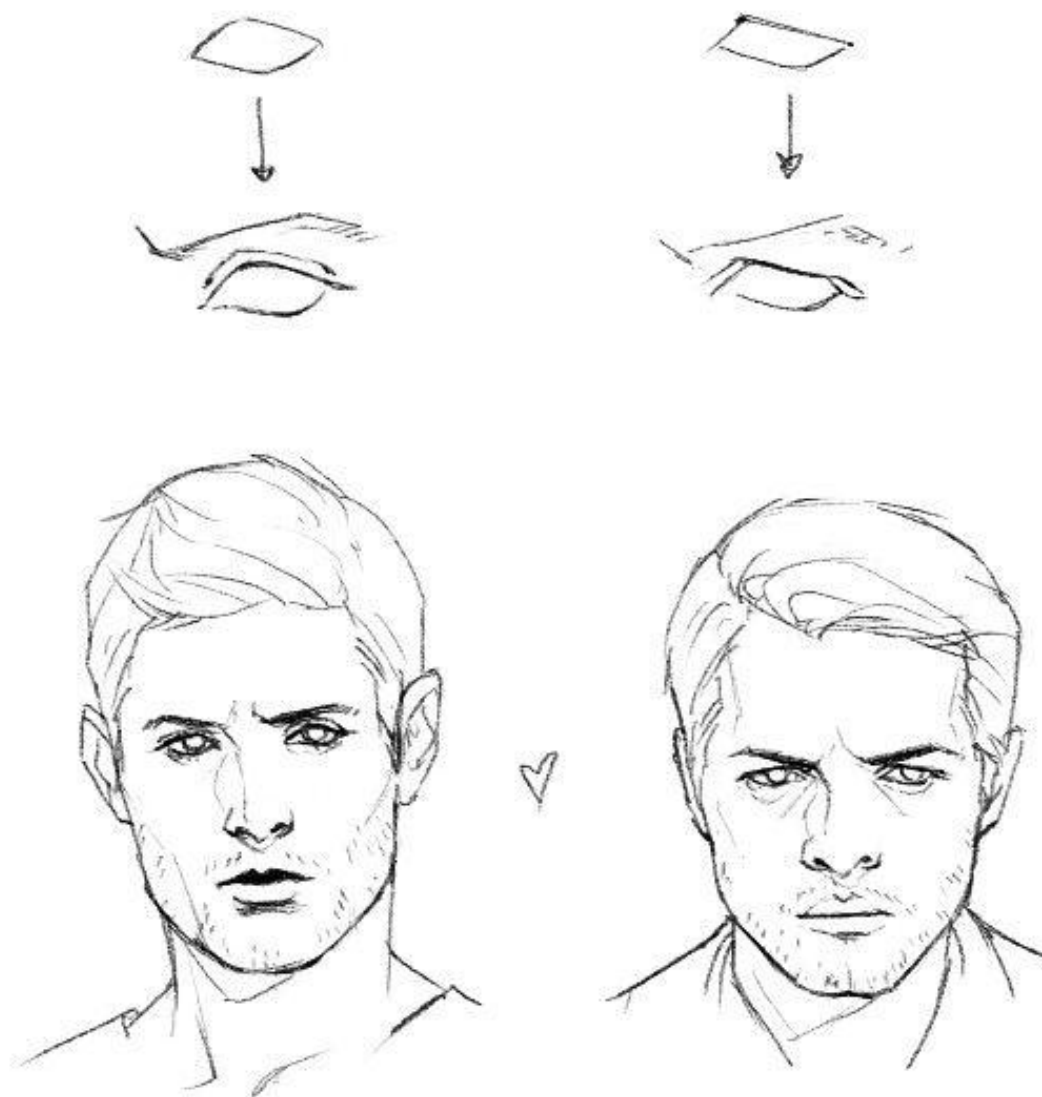
Και κάποτε, θα φτάσουμε στο σημείο να μη χρειαζόμαστε τις «γεωμετρικές» προ-σχεδιαστικές λύσεις για να πετύχουμε τις επιθυμητές αναλογίες προσώπου που μας ενδιαφέρει.

Ακόμα και έτσι, ας έχουμε πάντα υπόψη μας πως **συνήθως δεν συναντάμε πρόσωπα με το ίδιο ύψος ζωνών και με την ιδανική αναλογία ύψους και πλάτους** (ύψος ίσον με 1 και $\frac{1}{2}$ φορές το πλάτος ή πλάτος ίσον με τα $\frac{2}{3}$ του ύψους). Ανάλογα όμως με το πια ζώνη έχει το μεγαλύτερο ύψος έχουμε διαφοροποίηση στο σχήμα και κατ' επέκταση την δημιουργία των διαφόρων μορφολογικών τύπων .

Οι βασικοί τύποι προσώπου είναι :

- 1) οβάλ - 2) οβάλ μακρύ - 3) ορθογωνικό -
- 4) στρογγυλό - 5) τετράγωνο - 6) τριγωνικό α' τύπου
- 7) τριγωνικό β' τύπου - 8) τραπεζοειδές α' τύπου
- 9) τραπεζοειδές β' τύπου - 10) πολυγωνικό

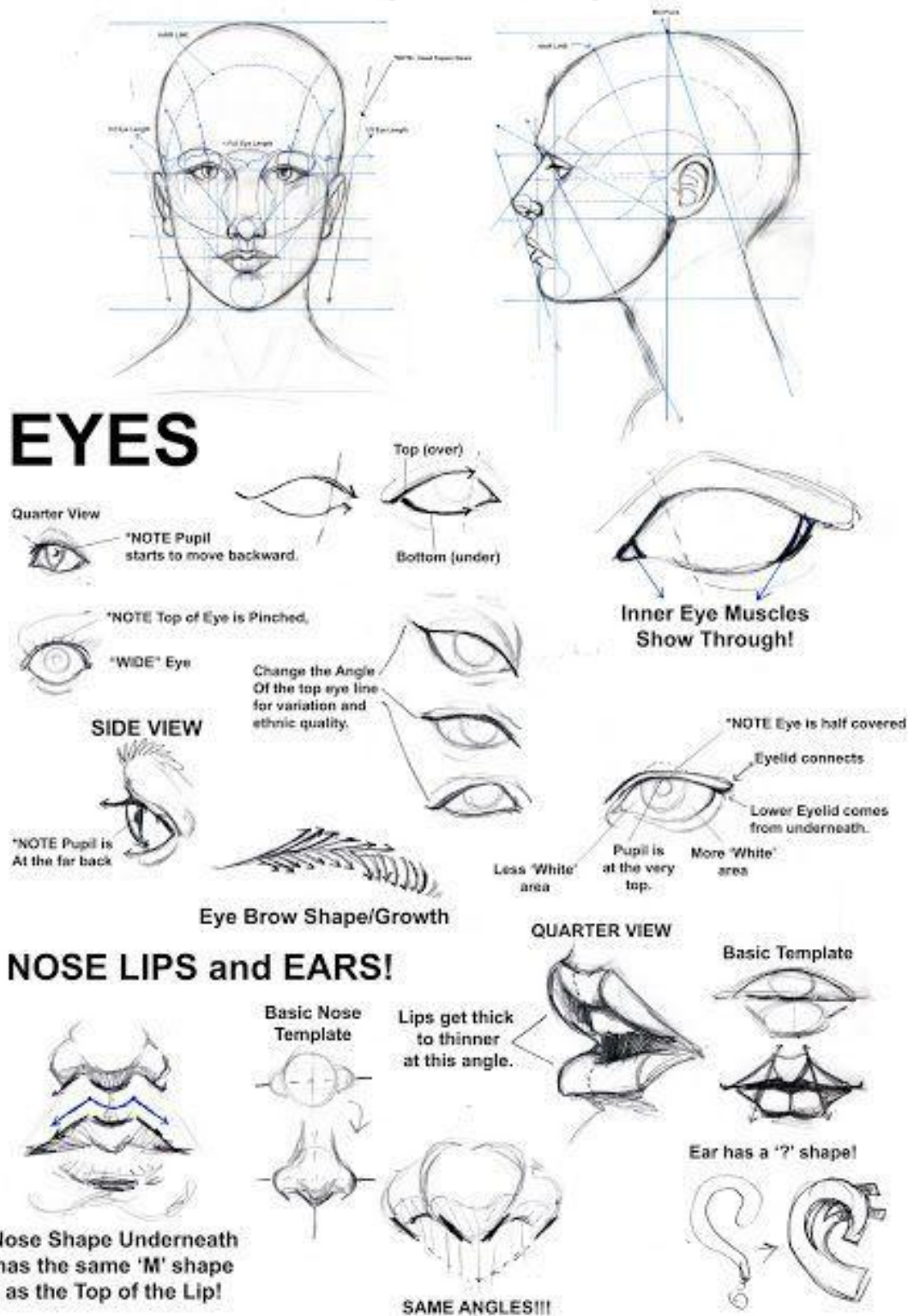

Το πιο ενδιαφέρον -και ίσως πιο δύσκολο –κομμάτι της προσωπογραφίας είναι οι **«ελάχιστες αποκλίσεις» των χαρακτηριστικών που προσδίδουν το είδος της αναγνωσιμότητας/ αναγνωρισιμότητας** (και που τελικά κρίνει εάν μια προσωπογραφία είναι πετυχημένη ή όχι – ανάλογα βέβαια με τις προσδοκίες του κάθε σχεδιαστή/ καλλιτέχνη).

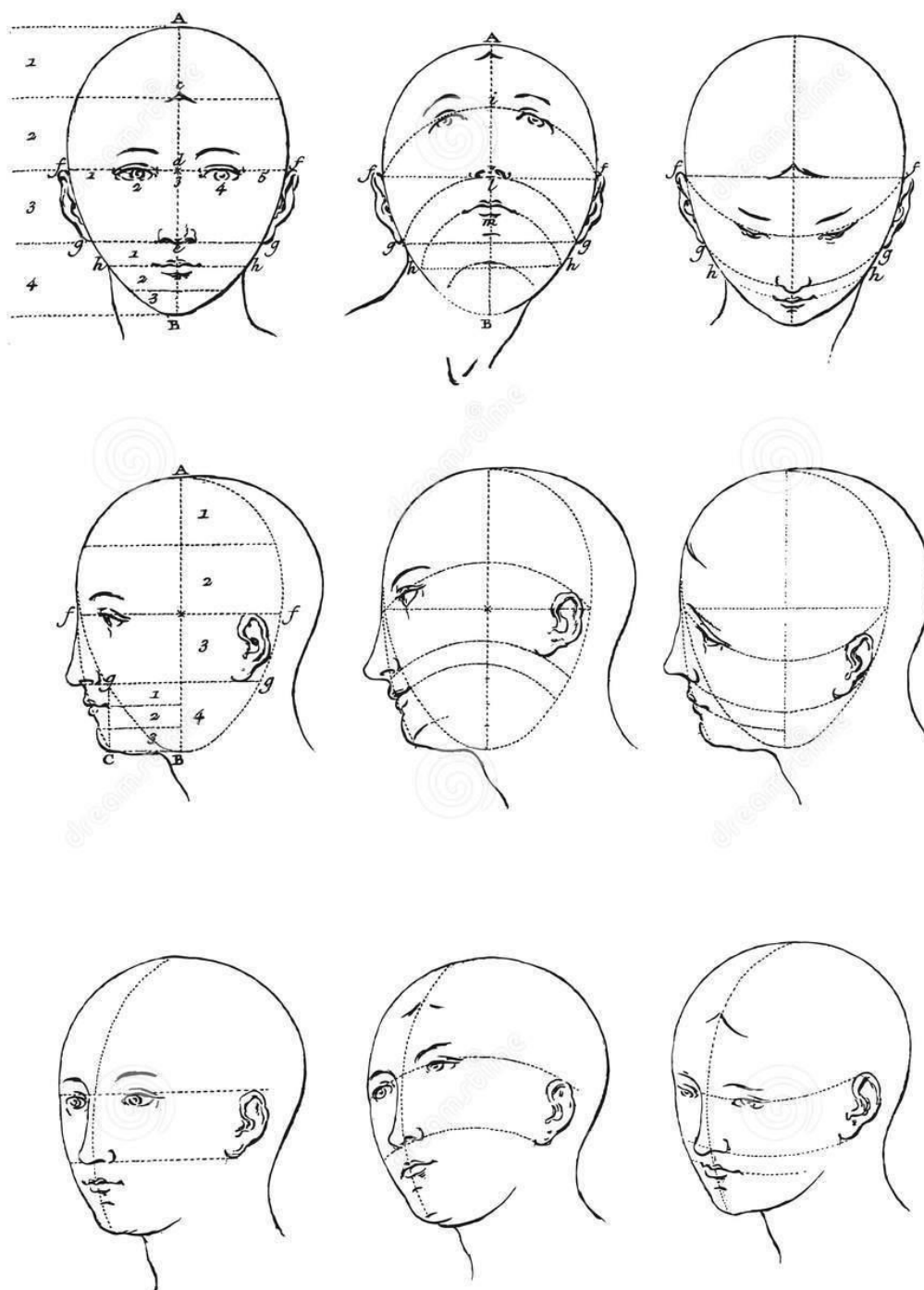
Συνήθως, σχεδιαστικά, τα **πιο δύσκολα σημεία αποτελούν κατά σειρά βαθμού δυσκολίας:**

- 1 –ΜΑΤΙΑ
- 2 – ΜΥΤΗ
- 3 –ΣΤΟΜΑ
- 4 – ΜΑΓΟΥΛΑ
- 5 –ΠΗΓΟΥΝΙ

FACE PATTERNS By Brandon McKinney

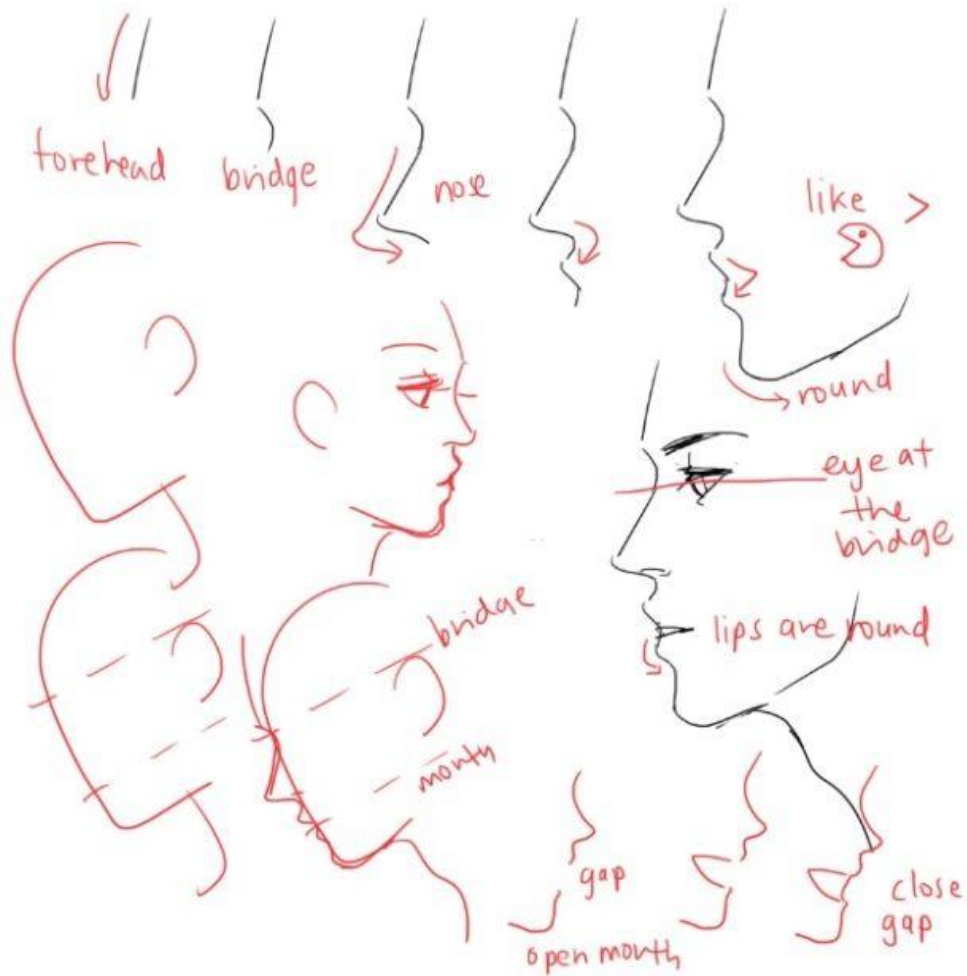

Σε κάθε περίπτωση, εξαρτάται από τον **βαθμό προσοχής** που δίνουμε στο μοντέλο και στις όποιες **σχεδιαστικές ικανότητές** μας.

Αλλά παραδείγματα χρήσης σχεδιαστικών «ζωνών αναλογιών» , ανάλογα πάντα τη θέση που βρίσκεται το πρόσωπο –μοντέλο. Καλό είναι να εξασκηθείτε σε όσο δυνατόν περισσότερες διαφορετικές θέσεις και όχι μονάχα σε 1 -2 αποκλειστικά.

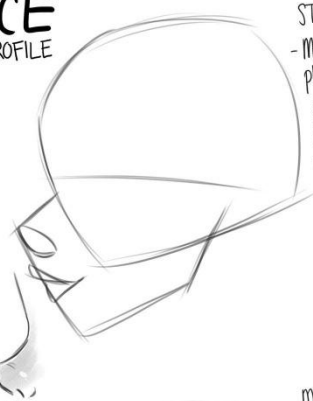

STEP ①
- Create a headshape and add a jawline.

FACE IN PROFILE

STEP ②
- Mark the placement of the nose and mouth

STEP ③
- Connect the define nose and mouth with the headshape + place the eyes

Different noses

This shape can define the character

Use the headshape to find the eye locations

STEP ④
Make your character's features.

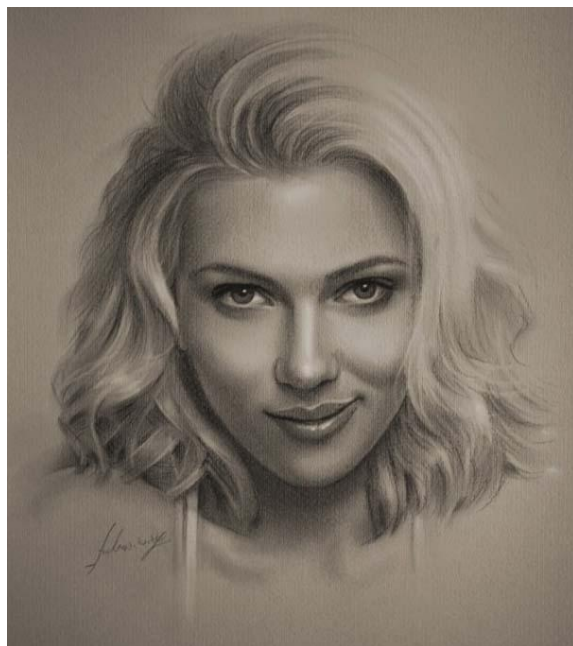
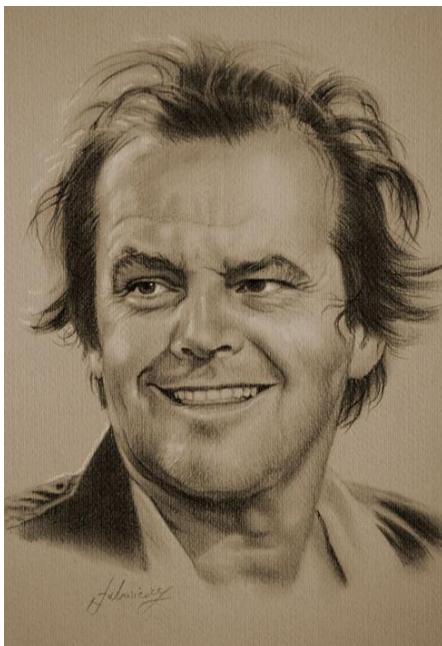
I always try to give my characters

APPEAL

Which in my mind takes it from being a drawing to being a reliable character.

@Pernilleoerum

Παραδείγματα ολοκληρωμένων έργων προσωπογραφιών (με μολύβι):

ΕΡΓΑΣΙΑ:

- Να διαλέξετε κάποιο μοντέλο προσώπου και να προσπαθήσετε να το **σχεδιάσετε**. Σε δεύτερη προσπάθεια, με το ίδιο μοντέλο, να προσπαθήσετε μαζί με το σχέδιο να **προσθέσετε και χρώμα**.
-